

500
BERNEA

**MIC TRATAT
DE ÎNȚELEPCIUNE
ȘI VIRTUTE**

ISBN 978-606-8195-94-0

PREȘANIA

CUPRINS

PREFAȚĂ	pagina 7
DESPRE ÎNTELEPCIUNE ȘI VIRTUTE	pagina 11

PARTEA I

OMUL ȘI CONDIȚIA SA	pagina 17
OMUL ȘI DIALOGURILE	pagina 47
CĂILE CUNOAȘTERII	pagina 55
GÂND ȘI CUVÂNT	pagina 61
CE ÎNSEAMNĂ REALISM	pagina 65
MISTERUL ȘI VALENȚELE DRAGOSTEI	pagina 71
FEMEIA ȘI DESTINUL EI	pagina 87
SEMNUL CĂSĂTORIEI	pagina 95
ÎN CĂUTAREA CELUI ALT	pagina 103

PARTEA A II-A

PREZENȚA SUFERINȚEI	pagina 111
CUM E CU PUTINȚĂ IERTAREA	pagina 119
CE ÎNSEAMNĂ A FI LIBER	pagina 125
STĂPÂNIREA DE SINE	pagina 131
CĂILE SUCCESULUI	pagina 139
MAI MULTĂ STABILITATE	pagina 143
INTELIGENȚA CREATOARE	pagina 149
RESPONSABILITATEA SPIRITULUI	pagina 153
REABILITAREA OMULUI	pagina 159

Despre înțelepciune și virtute

---

pagina 10

1 | Înțelepciunea este o cunoaștere liberă și o practică ce ne poartă pe calea desăvârșirii morale și spirituale. Căile atât de sinuoase ale vieții omului, prin înțelepciune își pot găsi un sens plin de rodnicie, iar prin virtute pot fi stăpânite.

În interiorul civilizației noastre, grecii antici au fost primii care au practicat-o și ne-au lăsat-o moștenire; desigur ei n-au fost primii în istorie, dar ei ne-au pus în stăpânirea formelor ce s-au potrivit viziunii și stilului nostru european.

Grecii antici au cunoscut și au practicat o înțelepciune rațională, efort al omului, care de fapt era o înțelepciune de natură filosofică. Desăvârșirea nu se fundamenta religios ca la vechii indieni, ci era produsul unei superiorități intelectuale cu caracter aplicativ.

Odată cu venirea creștinismului a apărut o altă formă a înțelepciunii și era firesc ca lucrurile să se schimbe, să ia o altă înfățișare, deoarece un nou spirit și o nouă viziune intrase în funcțiune. Cu toată

tradiția antică ce se moștenește, apare ca dominantă o înțelepciune a sfințeniei și mântuirii.

În evul mediu a existat o armonie între înțelepciune și știință. Omul nu putea să anuleze raportul cu lumea creată, cu lucrurile, pentru că erau operă divină (geneză), dar înțelepciunea era aceea care avea primatul; ea guverna știința. În vremea noastră omul s-a îndreptat mai mult către lucruri, către lumea creată, dar acest mod de a concepe și conduce cunoașterea a făcut ca știința să intre în conflict cu înțelepciunea; știința a luat locul înțelepciunii și a supus fără rezerve totul. Atât cât se mai vorbește despre înțelepciune nu este decât o moștenire, ceva care nu a pierdut caracterul de a fi rațional.

Punerea în armonie a acestor discipline nu poate să însemne altceva decât repunerea în drepturi a înțelepciunii care unifică, semnifică și ordonează totul în spiritul ei ce-l are la bază.

2 | Înțelepciunea este un efort și o disciplină a inteligenței și voinței. Ea este o calitate a inteligenței pentru că ne arată unde se află cumpăna creației și judecării lucrurilor și este o calitate a voinței pentru că ea ordonează tendințele și sentimentele noastre.

Înțelepciunea operează cu inteligența și voința noastră deodată pentru că fără prima nu putem distinge și cunoaște realitatea iar fără a doua nu putem trece *în act* această cunoaștere.

Filosofia practică, aceea care nu este o speculație pură ca la Kant, ci o experiență interioară și o disciplină a spiritului în orice prezență a sa, ne pune în stăpânirea propriei noastre naturi și a lumii care ne înconjoară.

Cunoașterea condiției umane și îndatoririle ce se impun de aici, angajează voința noastră și actul ascensional al trăirii. Prin înțelepciune ne descoperim noi înșine și aflăm restul lucrurilor odată cu responsabilitatea ce o avem în fața existenței.

3 | În fața irupțiilor de libertate, uneori și de autenticitate, atât de frecvente în prezent, înțelepciunea și virtutea ar putea apărea ca o constrângere, ca un îndemn la mediocritate.

Putem afirma dimpotrivă: observarea și considerarea tuturor lucrurilor pe care le întrebăm și care ele însele ne întreabă, disciplina căutării și discernământul ierarhizării ne pun în stăpânirea unor date esențiale ce ne pot lumina și defini.

Înțelepciunea și virtutea nu limitează, ci ordonează și amplifică existența noastră ca oameni; și nu numai că o amplifică, dar o și valorifică, o face semnificativă și aptă pentru noi cuceriri. Numai o atitudine de discernământ poate regla raporturile noastre cu tot ce ne vizează și poate aduce continuu ceva, nu atunci când creștem pe verticala aspirației noastre.

Înțelepciunea dublată de virtute face ca cele mai mici lucruri să dezvolte măreția contactului nostru

cu lumea și viața. Se poate spune că o atitudine hotărâtă și clară poate prinde subtilități ce scapă sigur celui care își duce viața la întâmplare. Libertatea spiritului poate bine conviețui cu liniștea ordonată interior.

4 | Virtutea nu se obține ca un obiect gata făcut; ea cere o predispoziție și un efort de parcurs. În general oamenii au predispoziția de a deveni virtuoși, dar puțini reușesc cu adevărat. Dacă avansăm în acest sens, virtutea este „o dispoziție câștigată voluntar” cum spune Aristotel, definită prin rațiune.

Virtutea nu se capătă, ci se *deprinde*; ea intră în marea categorie a obișnuințelor și se obține pe calea exercițiului. Dar pentru ca acest lucru să fie posibil, virtutea merge într-o strânsă colaborare cu înțelepciunea care îi dă fundamentul cunoașterii și invers: virtutea face ca înțelepciunea să devină *act*.

Înțelepciunea și virtutea se presupun și conlucrează; împreună valorifică însușirile omului, atât cele intelectuale, cât și cele morale.

PARTEA I

pagina 15

Omul și condiția sa

---

pagina 16

1 | A fi om nu înseamnă a trăi vegetativ, ci a exista în act. Lumea nu este un spectacol și viața nu este o plantă agățătoare.

Existența umană înseamnă mai mult decât o cuprindere exterioară în sens științific, înseamnă o ameliorare a condiției noastre, un act de creație și transfigurare.

2 | Se susține că viața omului trebuie recunoscută în realitatea ei obiectivă, așa cum este dată. Această afirmație are valabilitate numai după serioase completări și nu mai puțin serioase precizări.

În primul rând realitatea obiectivă nu trebuie înțeleasă numai în sens material și exterior, iar în al doilea rând nu trebuie înțeleasă ca o lume închisă, exclusă factorului spiritual revelator.

Viața omului, ca întreaga lui condiție, nu este un dat definitiv căruia trebuie să ne supunem, ci este un dat care prin libertate și spirit activ poate deveni con-

tinuu creatoare, dacă este bine orientată. Există o stare de fapt care manifestă o mare tensiune ce poartă lumea și viața mereu înainte, mereu către forme noi, către împlinire.

Omul – existență de răscruce, ocupă în lume un loc plin de riscuri, dar eroic și sublim totodată; el este situat în limita dintre materie și spirit, dintre lucru și idee, dintre real și posibil, dintre păcat și mântuire.

Poziția omului, liberă și responsabilă, prin complexitatea și căile ce-i sunt deschise, apare ca o poziție tragică!

3 | Omul e o făptură dublă, dar rămâne om întrucât reușește să-și împlinească natura proprie care nu e nici animală și nici divină, ci doar un echilibru între ele. Impulsul său biologic condus de o aspirație către absolut întretin condiția noastră de oameni reali, așa cum apar în realitatea concretă.

Omul este așezat între acești doi factori și conștiința lui face fuziunea a două zone care creează pe cea de a treia: umanitatea noastră.

Orice încercare de a închide unul din izvoare este cădere și păcat. Numai starea de tensiune echilibrată la care colaborează întreaga existență poate da omului o figură proprie, dramatică și sublimă.

Spiritul e acela care conduce.

4 | Ridicarea omului pe o treaptă superioară de civilizație nu este o problemă de economie sau de tehnică

și nici măcar de armonie socială pe baza unei conștiințe civice.

Dacă voim să salvăm omul și civilizația sa, azi în derută, să nu venim cu formele care amenajează elegant un staul, ci să-i reconstruim ordinea spirituală printr-o totală aderare la o rațiune superioară a lucrurilor, născută din divinul contact cu absolutul.

Socialul nu rezolvă criza și nici măcar esteticul. Omul nu poate fi definit în limitele utilului și nici în limitele plăcerii. Pentru dezvoltarea lui integrală nu e nevoie numai de bunuri materiale, ci și de altele ce cultivă un univers spiritual.

5 | Socialul este o dimensiune a condiției omului; el poate fi definitiv, dar parțial.

Omul este într-adevăr o ființă socială dar nu poate fi absorbit aici integral; dacă acest lucru s-ar întâmpla, ceea ce în realitate este imposibil, am avea un om uniformizat până la abstracție, fapt care ar putea distruge însăși societatea.

În realitatea concretă, omul ca individ poate fi alterat, dar niciodată anulat. Omul este o ființă socială numai în sensul libertății lui de optimă dezvoltare, socialul definindu-se în acest fel doar ca o condiție; socialul pur nu există.

O societate este bună întrucât creează un mod echilibrat al raportului dintre oameni și acordă respect persoanei umane.